

1791 (2022-2023) – Nr. 1
ingediend op 13 juli 2023 (2022-2023)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Onderwijs
uitgebracht door Loes Vandromme,
Johan Danen en Steve Vandenberghe

over de Onderwijsspiegel 2023

Samenstelling van de Commissie voor Onderwijs:

Voorzitter: Karolien Grosemans.

Vaste leden:

Arnout Coel, Koen Daniëls, Karolien Grosemans, Kathleen Krekels, Annabel Tavernier;
Roosmarijn Beckers, Jan Laeremans, Kristof Slagmulder;
Loes Vandromme, Hilâl Yalçın;
Jean-Jacques De Gucht, Gwendolyn Rutten;
Johan Danen, Elisabeth Meuleman;
Hannelore Goeman.

Plaatsvervangers:

Marius Meremans, Axel Ronse, Nadia Sminate, Kris Van Dijck, Katja Verheyen;
Leo Pieters, Els Sterckx, Sam Van Rooy;
Katrien Schryvers, Brecht Warnez;
Els Ampe, Tom Ongena;
Stijn Bex;
Steve Vandenberghe.

Toegevoegde leden:

Kim De Witte.

INHOUD

I.	Toelichting door de onderwijsinspectie.....	4
1.	Inleiding	4
2.	Overzicht activiteiten schooljaar 2021-2022	4
3.	Inhoud Onderwijsspiegel 2023.....	4
3.1.	Doorlichtingen: een analyse	5
3.2.	Onderzoeken in de kijker	8
3.3.	Een greep uit de andere activiteiten	10
3.4.	Een blik op de toekomst	10
II.	Bespreking.....	12
1.	Tussenkomen van de leden	12
1.1.	Steve Vandenberghe	12
1.2.	Jan Laeremans	13
1.3.	Johan Danen	14
1.4.	Loes Vandromme	15
1.5.	Kathleen Krekels.....	17
1.6.	Koen Daniëls	17
1.7.	Karolien Grosemans	18
2.	Antwoorden van de onderwijsinspectie	19
3.	Replieken van de leden en bijkomende antwoorden.....	22
	Gebruikte afkortingen	24
	Bijlage: zie de dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be	

Op 31 mei 2023 besprak de Commissie voor Onderwijs de Onderwijsspiegel 2023 met de onderwijsinspectie.

Namens de onderwijsinspectie waren aanwezig: Lieven Viaene, inspecteur-generaal, Goedroen Juchtmans, inspecteur-onderzoeker, Katja Petry, coördinerend inspecteur, Véronique Biltereyst, inspecteur Basisonderwijs en Bart Maes, coördinerend inspecteur.

De Onderwijsspiegel 2023 is terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

I. Toelichting door de onderwijsinspectie

1. Inleiding

Lieven Viaene is blij de Onderwijsspiegel 2023 aan de commissie te mogen voorstellen. Het rapport biedt een terugblik op het schooljaar 2021-2022, waarop de coronacrisis nog een impact had. Hij benadrukt dat het onmogelijk is om tijdens één schooljaar iedereen voor de spiegel te laten verschijnen. Het rapport biedt dus geen volledig beeld van wat er in het Vlaamse onderwijslandschap is gebeurd. Lieven Viaene meent dat er niettemin opnieuw een aantal belangrijke vaststellingen werden gedaan. Hij hoopt dat het rapport de vele betrokkenen, waaronder de scholen, het beleid en de onderwijscommissie, zal kunnen informeren en inspireren.

2. Overzicht activiteiten schooljaar 2021-2022

Katja Petry geeft aan dat het schooljaar 2021-2022 op de eerste plaats een overgangsjaar was: de coronapandemie had nog steeds een duidelijke impact op de werking van de onderwijsinspectie. Periodes met doorlichtingen ter plaatse werden afgewisseld met periodes waarin doorlichtingen niet konden plaatsvinden. Ze werden dan vervangen door belrondes, dialooggroepen en ondersteuning in verschillende scholen.

Er gebeurden heel wat doorlichtingen, maar het zijn er aanzienlijk minder dan de vorige jaren, weet *Katja Petry*. Voor het basisonderwijs valt het nog mee, maar in het secundair onderwijs zijn het er heel weinig geweest. Dat is te wijten aan de moderniseringstry-outs die in de eerste graad van het secundair onderwijs werden uitgevoerd en aan het feit dat veel inspecteurs bijvoorbeeld betrokken waren bij de hbo5-opleiding Verpleegkunde. Er is ook heel weinig geïnspecteerd in het dko. Daar staat echter tegenover dat in het dko een uitvoerig verkennend onderzoek werd uitgevoerd. Ook in het volwassenenonderwijs werd niet geïnspecteerd. Maar, zo beklemtoont *Katja Petry*, er zijn heel wat zaken die wel uitgevoerd zijn.

Zo kwamen er heel veel positieve reacties uit het veld op de individuele gesprekken en dialooggroepen. Er werden ook heel wat thematische onderzoeken gedaan. Daarbij valt vooral de grote diversiteit op, zowel op het vlak van thema's als op het vlak van onderwijsniveaus. Daarnaast heeft de onderwijsinspectie nog heel wat recurrente en decretale opdrachten. Uit de cijfers blijkt dat er veel tijd is gegaan naar adviseringen, maar ook opmerkelijk veel naar controles van huisonderwijs. In het schooljaar 2021-2022 werd tevens de vijfjaarlijkse controle op woonbaarheid, veiligheid en hygiëne in de internaten uitgevoerd. Dat is maar een fractie van de recurrente opdrachten die jaarlijks door de inspectie worden opgenomen, merkt *Katja Petry* op.

3. Inhoud Onderwijsspiegel 2023

De Onderwijsspiegel 2023 bestaat uit vier grote blokken: de doorlichtingen, de onderzoeken, de recurrente activiteiten en een blik op de toekomst.

3.1. Doorlichtingen: een analyse

Ter opfrissing duidt Katja Petry dat er nog steeds doorgelicht wordt aan de hand van de principes van Inspectie 2.0. Dat betekent dat de ontwikkeling van de lerende nog altijd centraal staat, dat er methodologisch onderbouwd gewerkt wordt en dat er op een stimulerende manier gecontroleerd wordt. De inspectie wil tegelijkertijd inhaken op de interne kwaliteitszorg en onderwijsinstellingen vertrouwen geven.

Tijdens een doorlichting wordt eerst een systeemonderzoek uitgevoerd, waarbij met name aandacht gaat naar het beleid van de school: visie, aansturing en interne kwaliteitszorg. Daarnaast volgt een substantief onderzoek om de kwaliteit van de onderwijsleerpraktijk te beoordelen. Beide onderzoeken haken op elkaar in en zijn nauw met elkaar verbonden: bevindingen worden in beide richtingen afgetoetst.

3.1.1. Gewoon basisonderwijs

Katja Petry zoomt vervolgens in op de resultaten voor het gewoon basisonderwijs. Tijdens het schooljaar 2021-2022 ging de onderwijsinspectie langs in 149 scholen voor gewoon basisonderwijs. Het aantal scholen dat een gunstig advies zonder meer krijgt, is de voorbije twee schooljaren licht gedaald. Het is nog te vroeg om te zeggen of dat een trend is die zich zal doorzetten, maar het is alleszins iets om in het oog te houden, aldus Katja Petry.

Uit de resultaten van het onderzoek naar de kwaliteitsontwikkeling blijkt eerst en vooral dat een aantal dingen goed lopen. De cijfers over visie en strategisch beleid tonen aan dat de scholen voor gewoon basisonderwijs eigenlijk wel weten wat ze met hun onderwijs willen bereiken, hoe ze de schoolwerking willen vormgeven en hoe ze de ontwikkeling van de leerlingen willen stimuleren. In veel scholen is de visie ook afgestemd op de input en de context van de school. Wat soms gebeurt, is dat, wanneer de leerlinginput van een school verandert, de school daar niet altijd onmiddellijk op reageert. Doorgaans zit dat echter goed, merkt Katja Petry op. Wat zeker goed zit, is het organisatiebeleid. Dat betekent dat een school een beleid ontwikkelt en voert waarbij participatie, dialoog en efficiëntie belangrijk zijn.

Wat wel problematisch is, is het onderwijskundig beleid. Dat is zelfs een rode draad doorheen de Onderwijsspiegel. Naast onderwijskundig beleid scoort ook de interne kwaliteitszorg zwak. In scholen met een goed onderwijskundig beleid wordt de kwaliteit van de onderwijsleerpraktijk ontwikkeld. Die leerpraktijk en de professionalisering, twee elementen die hand in hand gaan, worden vormgegeven aan de hand van doelgerichte afspraken, zowel op het niveau van de school en de deelteams, als op individueel niveau. In meer dan 40 procent van de scholen zit dat echter niet goed. Daar loopt het vaak mis met het stellen van duidelijke prioriteiten, weet Katja Petry, of er worden wel prioriteiten gesteld, maar dan zonder ze te baseren op een behoeftanalyse of aan te passen aan de context van de school. Er ontbreken heldere schoolbrede afspraken. In scholen waar dat het geval is, wordt de onderwijsleerpraktijk vaak leraarafhankelijk ingevuld. Er zijn leerkrachten die dat heel goed doen, maar over de jaren heen is er in dergelijke scholen weinig samenhang. Het is belangrijk om in die onderwijsinstellingen in te zetten op het samenspel tussen sturing vanuit het beleid enerzijds en voldoende autonomie voor de leerkracht anderzijds. Een ander heikel punt in het basisonderwijs blijft de systematische en betrouwbare evaluatie van de kwaliteit, evenals de borging van wat goed is en het bijsturen van wat beter moet.

De resultaten over de onderwijsleerpraktijk in het gewoon basisonderwijs komen min of meer overeen met die van de voorbije schooljaren. Wat doorgaans goed loopt, zijn de afstemming van het aanbod op het gevalideerde doelenkader, het positief en inclusief leef- en leerklimaat, de leer- en ontwikkelingsgerichte instructie, de materiële leef- en leeromgeving en de leereffecten. Wat minder goed zit,

zeker in de lagere afdelingen, is de effectieve feedback. Er wordt bij het geven van feedback te weinig vertrokken van de doelen en te weinig stilgestaan bij de eventuele volgende stappen in het leerproces. Daarnaast verloopt ook de afstemming van de begeleiding op de beeldvorming vaak moeizaam. Dat gaat over het in kaart brengen van de sterktes en zwaktes van een leerling, zodat de begeleiding eraan kan worden aangepast, verduidelijkt de spreker. Ook bij de evaluatie is er zeker nog ruimte voor verbetering. Zo is de observatie in zowel kleuter- als lagere afdelingen blijkbaar niet altijd representatief voor het gevalideerde doelenkader. Kleuters en leerlingen worden ook niet altijd bij de evaluatie betrokken.

In de Onderwijsspiegel 2023 werd voor het eerst specifiek ingezoomd op enkele leergebieden: de kleuterafdeling op zich en de vakken Nederlands en wiskunde. De afstemming van de begeleiding op de beeldvorming is voor Nederlands beperkter dan voor de kleuterafdeling en voor wiskunde. De beeldvorming met betrekking tot Nederlands is vaak onvoldoende breed en verfijnd. Men heeft wel een beeld over technische vaardigheden, maar veel minder over spreek- en luistervaardigheden. Als de beeldvorming niet optimaal is, is het moeilijk om concrete zorgvragen te formuleren en daarop afgestemde maatregelen voor basis- en verhoogde zorg te implementeren, merkt Katja Petry op. Wat Nederlands betreft, stelt men klaarblijkelijk ook niet altijd voldoende hoge verwachtingen. Daarnaast nemen scholen vaak wel verschillende initiatieven aangaande het vak Nederlands, maar ontbreekt het deze scholen aan een samenhangend beleid over de jaren heen.

Ook het kwaliteitsprofiel van het gewoon basisonderwijs keert al enkele jaren terug in de Onderwijsspiegel. Het biedt in een oogopslag een sterkte-zwakteprofiel van de doorgelichte school. Een kwaliteitsaspect wordt als een kracht beschouwd, wanneer in minstens 75 procent van de onderzoeken aan de verwachtingen wordt voldaan. Een kwaliteitsaspect is een kans, wanneer tussen 50 en 75 procent van de onderzoeken aan de verwachtingen voldoet. Voldoet minder dan 50 procent van de onderzoeken aan de verwachtingen, dan spreekt men van een uitdaging. Het gewoon basisonderwijs heeft enkele krachten, maar men ziet ook steeds meer kansen, geeft Katja Petry aan. Op beleidsniveau vallen het onderwijskundig beleid en de interne kwaliteitszorg op, op het vlak van de onderwijsleerpraktijk zijn zeker de beeldvorming en de begeleiding, de effectieve feedback en de evaluatie duidelijke kansen.

3.1.2. Gewoon secundair onderwijs

Katia Petry herhaalt dat het schooljaar 2021-2022 voor de onderwijsinspectie een heel atypisch jaar was wat betreft het gewoon secundair onderwijs. De inspectie claimt dan ook zeker niet dat wat vandaag verteld wordt, representatief is voor het volledige secundair onderwijs.

Wat de onderwijsinspectie wel gedaan heeft in het gewoon secundair onderwijs, zijn moderniseringstry-outs, belrondes en dialooggroepen. Iets meer dan 40 procent van de doorgelichte scholen ontving een gunstig advies zonder meer. Toch werden ook heel wat gunstige adviezen met tekorten gegeven en waren er zelfs een aantal ongunstige adviezen.

De resultaten over de kwaliteitsontwikkeling verschillen niet zo sterk van die voor het gewoon basisonderwijs, stipt Katja Petry aan. De betrouwbare kwaliteitsevaluatie doet het iets beter, maar de systematische evaluatie van de kwaliteit scoort net als in het basisonderwijs zwak en dat geldt evenzeer voor het onderwijskundig beleid. Dat laatste scoort zelfs nog zwakker. Er wordt in het secundair onderwijs met vakgroepen gewerkt en vaak krijgen die heel veel autonomie. Hoewel die autonomie zeker belangrijk is, moeten er vanuit duidelijke prioriteiten ook duidelijke richtlijnen worden aangegeven, beklemtoont de spreker. Zeker in het secundair onderwijs is de balans tussen sturing vanuit het beleid en autonomie heel erg belangrijk. Uit de onderzoeksresultaten blijkt immers dat er grote verschillen zijn tussen

vakgroepen, maar ook tussen leraren binnen eenzelfde vakgroep. Het is daarnaast van belang dat het beleid de gemaakte afspraken tot op de klasvloer opvolgt. Het professionaliseringsbeleid van een school moet op de gekozen prioriteiten afgestemd worden en personeel en middelen moeten in lijn met deze prioriteiten ingezet worden, zodat de gemaakte afspraken gerealiseerd kunnen worden. Wat de systematische kwaliteitsevaluatie betreft, valt vooral op dat er minder aandacht is voor de evaluatie van de onderwijsleerpraktijk en zeker van de leereffecten.

Uit de algemene resultaten van de onderwijsleerpraktijk komt naar voren dat de afstemming van het aanbod op het gevalideerde doelenkader in het gewoon secundair onderwijs zwakker scoort. Doelen worden niet altijd evenwichtig of volledig aangeboden of zijn niet afgestemd op het beheersingsniveau. In het bso rijmen stageactiviteiten en werkplekleren soms onvoldoende met de doelen. Wat de afstemming van de begeleiding op de beeldvorming betreft, zijn er gelijkaardige problemen als in het basisonderwijs. Dat is eveneens zo voor effectieve feedback, leerlingenevaluatie en leereffecten.

In het sterkte-zwakteprofiel van het gewoon secundair onderwijs zijn, in tegenstelling tot dat van het basisonderwijs, wel uitdagingen te vinden, stipt Katja Petry aan, met name op het vlak van onderwijskundig beleid, cyclische kwaliteitsevaluatie en leerlingenevaluatie. Dat laatste is zeker een terugkomend pijnpunt.

3.1.3. *Buitengewoon onderwijs*

Over het buitengewoon onderwijs maakt Katja Petry de kanttekening dat de resultaten, zoals altijd, kleine aantallen betreffen. Het aandeel gunstige adviezen zonder meer in het bubao is vrij klein. Alle types werden onderzocht, met uitzondering van type 5 en type 6. In het buso werd OV4 dan weer niet doorgelicht. Dat staat echter wel op de planning voor volgend jaar, geeft Katja Petry mee.

Uit de analyse van de kwaliteitsontwikkeling in het buo komen soortgelijke pijnpunten naar voren als in het gewoon onderwijs. Vooral het onderwijskundig beleid en de interne kwaliteitszorg, in de vorm van cyclische en betrouwbare evaluatie, laten te wensen over.

In het onderzoek naar de onderwijsleerpraktijk in het bubao werkt de onderwijsinspectie met de cyclische aanpak rond handelingsplanning, onderverdeeld in 10 H-schalen. Al die elementen haken op elkaar in, voegt Katja Petry toe, wat betekent dat als enkele schakels haperen, dat effect heeft op de rest van de keten. De eerste issues duiken op bij het bepalen van specifieke opvoedings- en onderwijsbehoeften. Op het vlak van het doelenkader en de doelenselectie op maat doen zich nog meer problemen voor. Dat beïnvloedt op zijn beurt de handelingsplanning, die minder goed afgestemd zal zijn op de leerling en dus heel wat moeilijker geëvalueerd kan worden. Dat cyclische proces hapert dus een beetje, maar dat is ook geen nieuw gegeven, aldus Katja Petry. Ook in het buso blijven de doelenfase en de evaluatie een probleem. Het bepalen van specifieke opvoedings- en onderwijsbehoeften is daar eveneens problematisch.

Het kwaliteitsprofiel van het bubao toont weinig krachten maar des te meer uitdagingen en kansen. Hetzelfde geldt voor het buso, al telt dat profiel iets meer krachten. Katja Petry herhaalt dat dit geen nieuwe problematiek is. Het betreft zaken waarop de onderwijsinspectie al meerdere jaren wijst.

3.1.4. *Centra voor leerlingenbegeleiding*

De doorlichting van de CLB's gebeurde op een andere manier dan vroeger, licht Katja Petry toe. Zo werd er voor het eerst gericht gefocust, terwijl de onderwijsinspectie alle centra normaal gezien op een heel brede manier bekijkt. De focus kwam er naar

aanleiding van een analyse van eerdere doorlichtingsresultaten en ander onderzoek van de inspectie, maar ook vanwege de coronacrisis en de uitrol van het Leersteundecreet. De CLB's hebben volgens de spreker een heel cruciale rol, zeker voor kwetsbare leerlingen en in coronatijden. De inspectie wilde kijken naar de belangrijke elementen die kwaliteitsvol moeten zijn om ook het leerplichtonderwijs te ondersteunen en kwam uit bij het versterken van het schoolteam en een handelingsgerichte diagnostiek.

Uit de resultaten over de kwaliteitsontwikkeling blijkt dat de betrouwbare evaluatie van de kwaliteit in negatieve zin opvalt. Heel wat centra moeten nog grote stappen zetten op het vlak van informatiegeletterdheid en de onderbouwing van de evaluatie. Ze maken daarnaast beperkt gebruik van kwantitatieve en kwalitatieve informatie en houden beperkt rekening met context- en inputkenmerken.

Wat de werkingsprincipes van de CLB's betreft, valt proactiviteit in negatieve zin op. Ze zetten onvoldoende systematisch en te weinig gericht in op het versterken van de brede basiszorg, verduidelijkt Katja Petry. Ze zijn ook niet altijd alert genoeg om te reageren op signalen van leerlingen en ouders en laten kansen liggen om de ontwikkeling van leerlingen via een preventieve aanpak te bevorderen. Wat wel goed zit, zijn de multidisciplinariteit, de subsidiariteit en het belang van de leerling.

De handelingsgerichte diagnostiek geeft een wisselend beeld, geeft Katja Petry aan: een aantal elementen zijn goed, andere kunnen beter. Wat het versterken van het schoolteam betreft, scoort beeldvorming zwak. Men heeft onvoldoende systematisch zicht op de context en de leerlingengegevens van de scholen die begeleid worden. Er moet meer ingezet worden op het betrekken van het schoolteam en andere relevante partners. Ook de signaalfunctie van CLB's laat vaak te wensen over. Dat is een belangrijke hiaat, oordeelt de spreker, aangezien de schoolpopulatie aan het veranderen is.

Ze merkt op dat scholen regelmatig met complexe problematieken te maken krijgen en nood hebben aan vraaggestuurde begeleiding voor individuele leerlingen, te meer omdat ze vaak niet in de jeugdhulp terecht kunnen. De CLB's staan dus heel erg onder druk om die vraaggestuurde begeleiding te bieden en kunnen daardoor minder inzetten op de versterking van het schoolteam, terwijl scholen dat ook nodig hebben. Het wordt een hele uitdaging om deze twee aspecten in de toekomst met elkaar in balans te brengen, meent de spreker.

Katja Petry vat samen dat zowel de leerkracht als het beleid ertoe doen. De leraar werkt aan beeldvorming, doelen, instructie en aanbod. Hij geeft feedback en doet de evaluatie. Het is aan het beleid van de school om vanuit een duidelijke visie prioriteiten te stellen, daarover afspraken te maken en er een professionaliseringsbeleid op af te stemmen. Enkel dan ontstaat het samenspel dat zo belangrijk is. Uit de doorlichtingsresultaten blijkt immers dat het onderwijskundig beleid sterk samenhangt met de kwaliteit van de onderwijsleerpraktijk.

Het is tot slot belangrijk op te merken dat de verschillen tussen scholen groot zijn. Dat is altijd zo geweest, weet Katja Petry, maar door de druk van het lerarentekort, de modernisering en de coronacrisis zijn de verschillen nog groter geworden.

3.2. Onderzoeken in de kijker

Katja Petry belicht vervolgens de onderzoeken die de onderwijsinspectie gevoerd heeft.

3.2.1. *Digitaal onderwijs*

De inspectie werkt mee aan de evaluatie van de implementatie van Digisprong door jaarlijks over de vooruitgang te rapporteren. In mei-juni 2022 gebeurde een eerste nulmeting. De tweede bevraging is momenteel aan de gang. Uit de eerste bevraging blijkt dat de visie en de strategie goed zitten. Wat minder goed loopt, zijn de afspraken, de afstemming van middelen en de communicatie naar ouders en leerlingen. Wat de onderwijsleerpraktijk betreft, valt op dat zowel leraren als beleid in het gebruik van ICT een didactische meerwaarde zien. Wel kan het inzetten van de ICT-mogelijkheden nog verbeterd worden. In het secundair onderwijs is dat vaak beperkt tot de ICT-leraar. Leerlingen krijgen ook niet altijd feedback over hun digitale vaardigheden. Vervulde randvoorwaarden zijn een goede infrastructuur en een positieve attitude bij de scholen. Randvoorwaarden waaraan te weinig wordt tegemoetgekomen, zijn een pedagogisch-didactische ondersteuning van de leerkracht. Er is, zo blijkt, te weinig tijd en knowhow om daarop in te zetten. Daarnaast worden digitale competenties vaak overschat. Ook de thuiscontext blijft een aandachtspunt, zeker bij kwetsbare jongeren.

3.2.2. *Hbo5-opleiding Verpleegkunde*

De onderwijsinspectie ging in het schooljaar 2021-2022 langs bij de hbo5-opleidingen Verpleegkunde en stelde vast dat de meeste opleidingen met duidelijke tekorten kampen. Zo zitten er alvast enkele hiaten in de onderwijsleerpraktijk. De inspectie stuurt aan op een duidelijk profiel en bijbehorend gevalideerd doelencader op niveau 5. Er is daarnaast nood aan een goed uitgebouwd klinisch onderwijs, binnen een flexibele onderwijsorganisatie, met een evenwichtige verhouding tussen afstandsonderwijs en contactonderwijs.

3.2.3. *Samenwerking CLB-school*

Naast een doorlichting van de CLB's organiseerde de onderwijsinspectie vorig schooljaar ook een bevraging bij scholen over hun samenwerking met de CLB's. De respons was goed, zegt Katja Petry: 2310 scholen namen deel, wat neerkomt op 60,6 procent. Er werd gepeild naar algemene ervaringen, samenwerking over individuele begeleiding, samenwerking over het versterken van het beleid inzake leerlingenbegeleiding en samenwerking, specifiek in het buo, over de handelingsplanmatige aanpak. Over het algemeen zijn de scholen tevreden over de CLB's, maar niet altijd in dezelfde mate en niet voor elke kernopdracht. Er is, zoals al gezegd, nood aan vraaggestuurde begeleiding, waardoor er minder tijd overblijft voor de versterking van het schoolteam, wat dan onder druk komt te staan. Wil men daarop ingrijpen, dan moet men volgens de spreker inzetten op de samenwerking tussen alle actoren die daarin een rol spelen.

3.2.4. *Het beleid van academies in uitdagende tijden: analyse verkennende onderzoeken*

Het dko werd niet doorgelicht, maar er gebeurden verkennende onderzoeken en er werd contact opgenomen met alle academies. Ook daar blijken het onderwijskundig beleid en de kwaliteitszorg de grootste pijnpunten te zijn. Het concretiseren van visies tot op de klas- en ateliervloer verloopt moeizaam. Katja Petry merkt op dat het dko zich evenwel in een heel uitdagende context bevindt, onder andere vanwege de coronacrisis en het nieuwe decreet (*Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1439/5). Het decreet biedt de academies heel wat autonomie, maar ze moeten de kans krijgen om daarin te groeien. Ook academies innoveren bovendien volgens verschillende snelheden. In die veranderde context voldoet echter ruim de helft van de academies toch aan de kwaliteitsverwachtingen.

3.2.5. *Onderzoek topsportscholen*

Tot slot werden ook de topsportscholen onder de loep genomen. Er werd onderzocht in welke mate de topsportscholen de volledige ontplooiing van getalenteerde sporters ondersteunen. De opdracht van deze scholen is immers niet eenvoudig, meent Katja Petry. Ze moeten leerlingen in een gereduceerde onderwijstijd een kwaliteitsvolle, brede vorming bieden en tegelijkertijd hun sportieve talenten ontwikkelen. Daartoe moet een samenwerking worden uitgebouwd tussen topsportschool, unisportfederatie en internaat. In totaal werden zeven topsportscholen bevraagd. De onderwijsinspectie beveelt aan om de genoemde samenwerking te optimaliseren en het beleid van de verschillende actoren meer vorm te geven vanuit de specifieke noden van de topsportleerling. Daarnaast is het volgens de inspectie raadzaam om de regelgeving te verfijnen, de ondersteuning van de topsportscholen te versterken en de ontwikkelingen binnen het secundair onderwijs in de werking van de topsportscholen te implementeren.

3.3. Een greep uit de andere activiteiten

Katja Petry wijst nog op de talloze andere activiteiten van de onderwijsinspectie. Zoals ze al vertelde, hoort daar de controle van de bewoonbaarheid, de veiligheid en de hygiëne van de internaten bij. Ook de dialooggroepen en de belrondes werden door de scholen heel positief gewaardeerd. Zij wensen hier in de toekomst zeker verder aan mee te werken, om met de inspectie van gedachten te kunnen wisselen over thema's die binnen het onderwijsveld leven.

3.4. Een blik op de toekomst

Lieven Viaene werpt een blik op de toekomst. Hij begint met het uitgangspunt van de onderwijsinspectie: het verhogen en garanderen van de onderwijskwaliteit in het belang van de leerling en de samenleving. Voor de onderwijsinspectie is de breedte van het Referentiekader voor Onderwijskwaliteit nog altijd de referentie. Hij merkt vervolgens op dat het onderwijsdebat heel veel verschillende stemmen kent. Het is voor de inspectie frustrerend wanneer mensen met weinig kennis ter zake een expliciete stem in het debat opeisen, die, pijnlijk genoeg, soms weinig opbouwend is. In de *Onderwijsspiegel* is geprobeerd om vanuit verschillende perspectieven naar onderwijskwaliteit te kijken: dat van het onderwijsveld, dat van het beleid en dat van de inspectie, gebaseerd op de vaststellingen.

Voor de scholen is onderwijskwaliteit een veelzijdige uitdaging in een complexe setting. Iedereen die zegt dat het onderwijs slaapt, weet niet wat er in het onderwijs gebeurt, stelt *Lieven Viaene*. Wie zegt dat men terug moet naar vroeger, omdat het toen allemaal beter was, is volgens hem niet van deze wereld. De complexiteit in het veld is heel sterk toegenomen, men kan niet meer terug naar oude eenvoudige recepten.

Waaruit bestaat de huidige complexe setting zoal? Vooreerst is er de coronacrisis die, hoewel ze intussen achter de rug is, gigantische sporen heeft nagelaten. Ze heeft gezorgd voor leervertraging en heeft ertoe geleid dat het psychosociale welzijn van jongeren onder druk staat. De wachtlijsten voor psychologische hulp aan jongeren waren nooit eerder zo lang. Dat beïnvloedt uiteraard ook de scholen. Daarnaast is de rol van het lerarenberoep gewijzigd. *Lieven Viaene* was zelf leerkracht in de jaren 80 en vindt dat de opdracht van de leraar intussen gigantisch veranderd is. Het gaat niet enkel over klasmanagement, gezag en respect, maar ook over bijvoorbeeld de beeldcultuur. Jongeren groeien op in een totaal andere wereld: digitale media zijn alomtegenwoordig. Dat verandert ook de taak van de leraar. Een derde element zijn de beleidsmatige veranderingen en vernieuwingen. *Lieven Viaene* erkent dat die nodig zijn, maar ze brengen ook onzekerheid en stress met zich mee. Last but not least is er uiteraard het lerarentekort, wat in de *Onderwijsspiegel* zonder

schroom de grootste bedreiging van de onderwijskwaliteit wordt genoemd. De onderwijsinspectie maakt zich hierover oprecht zorgen.

Dat alles creëert een spanningsveld voor de inspectie. Enerzijds willen inspecteurs de pijnpunten benoemen en scholen zeggen hoe het zit, anderzijds voelen zij ook aan dat scholen soms onmogelijke zaken moeten realiseren en tegen een muur botsen. De onderwijsinspectie wil ervoor zorgen dat ze de scholen niet demotiveert en hun de kracht en de moed niet ontnemt.

Vanuit het beleid zijn er de afgelopen jaren heel veel dingen gebeurd om aan de complexe onderwijsrealiteit tegemoet te komen, stipt Lieven Viaene aan. Op de eerste plaats werden nieuwe eindtermen geïntroduceerd. Hoewel deze zeker nodig waren, hebben ze een moeilijk parcours doorlopen, wat ook de scholen veel energie heeft gekost. Ook vandaag zorgen ze bovendien nog steeds voor veel onrust. De onderwijsinspectie steunt de invoering van de Vlaamse toetsen, maar het moet zorgvuldig gebeuren. De KOALA-test met het accent op taalontwikkeling is absoluut een meerwaarde, vindt Lieven Viaene. Hij wijst er echter op dat het een gigantische uitdaging is om er een sterk taalontwikkelingstraject aan te koppelen. Daarnaast zijn ook de Commissie Beter Onderwijs en de Stichting Leerpunt goede initiatieven, omdat ze het onderwijs evidence-informed ondersteunen. De Digisprong is een fantastische sprong voorwaarts in de digitale ontwikkeling van het Vlaamse onderwijs, maar ook hiervoor is er nood aan verankering en beleid. Volgend schooljaar is het Leersteundecreet van kracht, wat alweer een nieuwe uitdaging is. Tot slot zijn er ook nog de maatregelen om het lerarentekort aan te pakken.

De onderwijsinspectie legt vanuit haar perspectief bepaalde accenten voor de toekomst. Zo zijn het beleidsvoerend vermogen en het onderwijskundig beleid van een school heel belangrijk voor de onderwijskwaliteit. De directeur is de motor die ervoor moet zorgen dat de vele betrokken krachten samenwerken en dat er doelgericht gewerkt wordt. Een school wordt niet enkel gerund aan de hand van praktische, maar ook pedagogische afspraken. Kwaliteitszorg in scholen moet meer aandacht krijgen, benadrukt Lieven Viaene. De inspectie denkt dat als kwaliteitsontwikkeling een erkenningsvoorwaarde zou worden dit zou kunnen helpen om een extra hefboom te creëren, zodat scholen er vaker het belang van inzien. Met betrekking tot de kwaliteitszorg is ook data-informed werken van belang. De inspectie is dan ook heel blij met haar DataWijzer. Tot slot is ook de samenwerking met de PBD's cruciaal in het kader van het verbeteren van de kwaliteitszorg.

Een derde accent legt de onderwijsinspectie op de nood aan flexibiliteit en bewegingsruimte. Scholen verschillen onderling sterk en moeten contexteigen kunnen werken en experimenteeruimte krijgen. Het vierde element waar de inspectie de aandacht op wil vestigen, is de nood van scholen aan overzicht, duidelijkheid, bevattelijkheid en stabiliteit. Het evenwicht tussen krachtige beleidsmaatregelen en het bieden van vertrouwen is evenwel precair. In een volatiele wereld is het moeilijk om stabiliteit te vragen.

Hoe wil de onderwijsinspectie zelf fungeren als hefboom voor een betere onderwijskwaliteit? Op de eerste plaats moet iets gedaan worden aan de taal die de inspectie in het werkveld hanteert. Lieven Viaene wil een taal op maat, om het soms nog te hermetische OK-kader toegankelijker te maken tot op de klasvloer. De inspectie wil daarnaast haar impact op de onderwijskwaliteit maximaliseren. Daarvoor is uiteraard voldoende mankracht nodig, maar men wil ook meer continu en gedifferentieerd aanwezig zijn op het terrein. De onderwijsinspectie is daarom haar manier van werken grondig aan het herstructureren. Ze wil daarbij niet enkel een controlerende maar tevens een stimulerende rol hebben, zodat de impact op de scholen om de onderwijskwaliteit te garanderen, groter wordt. Momenteel is het effect van een doorlichting immers positief maar te beperkt. De onderwijsinspectie wil ten slotte graag meewerken aan de reductie van de planlast, onder meer via

de planlastcalculator en -radar, en andere structurele initiatieven, met de Onderwijsspiegel als sluitstuk.

Lieven Viaene besluit dat de uitdagingen in het onderwijs complex zijn en dat geldt evenzeer voor de oplossingen. Niemand van de betrokken spelers kan alles alleen realiseren. Hij is er echter van overtuigd dat er samen tegen de uitdagingen kan worden opgebokst. Alleen als de krachten worden gebundeld kan men erop vertrouwen dat men in Vlaanderen opnieuw de hoogste onderwijskwaliteit zal kunnen garanderen.

II. Bespreking

1. Tussenkomen van de leden

1.1. Steve Vandenberghe

Wat *Steve Vandenberghe* bijzonder interesseert, is de invloed van de coronapandemie op de huidige werking van de scholen. Welke schade heeft de onderwijsinspectie kunnen vaststellen of wanneer denkt zij dat de werking opnieuw gestabiliseerd zal zijn?

Hij vraagt of de inspectie tevreden is over de onderzoeksmethodiek Inspectie 2.0. Hij hoort directeurs er alvast positief over praten. Zo zou het een transparante en open methode zijn. Is dat ook de mening van de inspectie of wil men zaken bijsturen?

Bij verschillende scholen hoort de spreker nog altijd heel wat angst voor een doorlichting. Zo worden nog snel talloze zaken op papier gezet, wat veel energie vergt. Dat leidt ertoe dat men uitgeput is bij de start van de inspectie en men er nadien ook geen goed gevoel aan overhoudt. Steve Vandenberghe vraagt zich af of dit slechte gevoel aan de manier van doorlichten te wijten is, dan wel aan de directeurs die hun leerkrachten, net voor de doorlichting, nog met pakken werk opzadelen, waardoor zij het niet meer zien zitten.

De spreker benadrukt dat hij professionalisering ongelooflijk belangrijk vindt. Onderwijskundig beleid en interne kwaliteitszorg hangen daaraan vast. De maatschappij evolueert zo snel dat leerkrachten en directies voldoende tijd en ruimte moeten krijgen om te professionaliseren. Of dat nu individueel gebeurt, in deelteams of op schoolniveau, het is belangrijk dat er tijd voor wordt vrijgemaakt, meent Steve Vandenberghe. Er moet meer aandacht gaan naar professionalisering, omdat dat volgens hem een van de sleutels is om het onderwijskundige beleid en de interne kwaliteitszorg te optimaliseren.

De goede werking van een school staat of valt met het beleidsvoerende vermogen van die school. Dat is niet enkel de verantwoordelijkheid van de directeur, maar hij is wel de kapitein van het schip. Naast de al genoemde inzet op professionalisering, moet er volgens Steve Vandenberghe eindelijk ook eens een kerntakendebat gevoerd worden. Directeurs moeten zich kunnen bezighouden met hun kerntaken. Vandaag is nog veel te vaak het tegendeel waar: men komt niet toe aan de kerntaken en ze worden soms ook uitbesteed aan een beleidsondersteuner, die pedagogische taken op zich neemt in het kader van het beleidsvoerende vermogen. De directeur moet echter wel de kapitein blijven en daar ook de tijd voor krijgen. Dat is met name in het basisonderwijs een probleem. Hij is van mening dat de onderwijsinspectie daarover eens een heel kritische nota mag opstellen.

Evaluatie is bijzonder belangrijk, meent Steve Vandenberghe. Meten is weten, ook voor scholen. Het viel hem op dat wel 40 procent van de scholen niet weet hoe ze prioriteiten moeten stellen. Evaluatie is volgens hem cruciaal om prioriteiten te kunnen vastleggen, maar zowel in het basis- als in het secundair onderwijs worstelt

men daarmee. Men weet niet hoe men doeltreffend moet evalueren. Hoe ziet de inspectie de scholen daarin nog verbeteren? Hoe kan zij hen daarbij helpen en hoe kunnen de pedagogische adviseurs dat doen?

Soms geven pedagogische adviseurs andere adviezen dan wat de doorlichting formuleert, merkt Steve Vandenberghe op. De samenwerking tussen de inspectie en de PBD's is dus, zoals gezegd, cruciaal, onder andere ook om proactief bepaalde zaken beter op elkaar af te stemmen. Momenteel ontbreekt het aan goede communicatie over de verwachtingen, wat voor verwarring zorgt en de teams ontmoedigt, aldus de spreker.

Steve Vandenberghe heeft de voorbije maanden heel wat scholen van het buo bezocht. Hij vond dat bijzonder interessant, omdat dat een groep is die zich soms stiefmoederlijk behandeld voelt, terwijl die scholen tegelijkertijd zoveel stenen verleggen. Hij vraagt dan ook om aandacht te blijven besteden aan het buo. Hoewel inclusief onderwijs voor de Vooruitfractie cruciaal is, op voorwaarde dat er voldoende middelen voorhanden zijn, is ook het buo echt nodig. Hij heeft bijzonder veel respect voor het personeel in het buo en vindt dat de onderwijsinspectie de tools in handen heeft om hun een hart onder de riem te steken en verder te motiveren.

Steve Vandenberghe heeft de grootste appreciatie voor de CLB's. Ook die kampen echter met een personeelstekort, waardoor het vaak lang wachten is op bijvoorbeeld advies. Zou daar ook geen kerntakendebat gevoerd moeten worden?

Scholen moeten meer ondersteuning krijgen op het vlak van digitalisering, want niet alle leerkrachten, ook niet zij die zich voldoende bijscholen, hebben voldoende competenties om het digitaal onderwijs in hun lessen op te nemen, laat staan dat ze kunnen lesgeven over de vele gevaren van de digitale media. Bij de lokale besturen nemen specialisten het digitale deel op zich, in scholen gebeurt dat veel minder. Er moet voor de spreker veel sterker op ingezet worden, vooral omdat de digitale wereld zo ongelooflijk snel evolueert.

Hij vraagt de onderwijsinspectie ook wat volgens haar de invloed is van het lerarentekort op de kwaliteit en het beleidsvoerende vermogen. Wat zijn de nefaste gevolgen op korte, middellange en lange termijn? Hebben de sprekers zelf concrete voorstellen om dat lerarentekort aan te pakken?

Tot slot komt hij nog even terug op de professionalisering. Voor hem moeten peer-coaching, intercollegiaal coachen en intervisie speerpunten vormen in het beleid, ook voor de inspectie. Scholen moeten daar voldoende tijd voor krijgen, om op die manier ook heel wat tijd te winnen.

1.2. Jan Laeremans

Jan Laeremans merkt op dat het aantal scholen dat per provincie werd doorgelicht sterk verschilt. Zo werden 66 scholen geïnspecteerd in Antwerpen, terwijl in Vlaams-Brabant slechts dertig scholen de inspectie over de vloer kregen. Hij wil weten hoe dat komt.

Voor de muzische vorming die kleuters op school krijgen, beantwoordt maar 27 procent van de doorgelichte scholen aan de verwachting. Jan Laeremans vindt dat opvallend weinig en vraagt wat daar aan de hand is.

In de Onderwijsspiegel staat één secundaire school vermeld die een ongunstig advies kreeg zonder mogelijkheid om bij te sturen. Hij vindt dat heel erg voor die school, want dat betekent dat die in september gesloten werd. Had de school al eerder negatieve evaluaties gekregen, vraagt hij zich af. Hij ging er immers van uit dat er tijdens de coronaperiode toch wat meer welwillendheid was.

De inspectie schrijft in haar rapport ook dat de evaluatie vaak te eenzijdig gericht is op de reproductie van kennis. Als er nu één ding is dat men met de Commissie Beter Onderwijs naar voren wilde schuiven, is het wel de herwaardering van kennis, merkt Jan Laeremans op. Hij vindt dat dus tegenstrijdig. Kan de inspectie haar bevinding eventueel illustreren met voorbeelden?

Met betrekking tot de ernstige kwaliteitsproblemen in de hbo5-opleiding Verpleegkunde, wil hij weten of die er ook al waren tijdens vorige doorlichtingen. Ook kwaliteitsvolle stageplaatsen zijn blijkbaar een probleem, leest de spreker in het rapport. De problematiek in deze opleiding baart hem zorgen, omdat er al zo weinig verpleegkundigen zijn.

Het feit dat de CLB's signaleren dat jeugdhulp vaak onbereikbaar is, is een oud zeer, zegt Jan Laeremans. Volgens hem worstelen scholen er al jaren mee dat er te weinig plaatsen zijn in welzijnsvoorzieningen. Wat is daar volgens de inspectie al mee gedaan? Heeft men er in Welzijn misschien geen oren naar? Is er in dat beleidsdomein een inspectie die met de onderwijsinspectie zou kunnen samenwerken?

Over de topsportscholen wordt in de Onderwijsspiegel geschreven dat herstructurering zich opdringt. Het is Jan Laeremans niet volledig duidelijk wat daarmee bedoeld wordt. Tijdens de hoorzitting over het ontwerp van decreet over de onderwijsinternaten (*Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 1701/3) op 25 mei 2023 werd over papieren fusies gesproken. Wil men dat een internaat van een topsportschool zou kunnen fuseren met dat van een tuinbouwschool bijvoorbeeld? Hoe kijkt de onderwijsinspectie daarnaar?

Het laatste PIRLS-onderzoek kwam met alarmerende resultaten naar buiten over de leesvaardigheid in het Vlaamse basisonderwijs. Jan Laeremans vindt hierover niets terug in het rapport. Wordt dat dan niet gemeten of vormt het maar een heel klein onderdeelje van de doorlichting van de basisscholen?

In de Onderwijsspiegel wordt ten slotte vermeld dat scholen niet veel kunnen doen aan een aantal maatschappelijke problemen die hen boven het hoofd groeien. De spreker denkt daarbij aan een concreet voorbeeld, namelijk wat zich enkele maanden eerder voordeed in Zaventem en volgens hem als een gezagsprobleem geduid moet worden. Naar aanleiding van het voorval ontvingen alle parlementsleden een anonieme brief van ouders en leerkrachten, waarin een boekje werd opengedaan over de school in kwestie. Hij begrijpt dat scholen niet graag de vuile was buitenhangen, maar hij heeft vernomen dat sommige scholen zelfs zo ver gaan dat ze tot elke prijs willen weten wie de eventuele klokkenluiders zijn, om hen op het matje te kunnen roepen. Hij vindt dat hieraan paal en perk gesteld moet worden, zodat de veiligheid op scholen gegarandeerd kan worden. Dat is volgens hem immers ook een van de redenen waarom leerkrachten afhaken. Op welke manier gaat de inspectie daarmee om?

1.3. Johan Danen

Johan Danen veronderstelt dat scholen gunstige adviezen met open armen ontvangen, maar vraagt zich af hoe ze omgaan met negatieve adviezen. Er kan immers maar verbetering komen als de wil er is om de problemen aan te pakken.

Vervolgens ventileert hij zijn bezorgdheid over de communicatie van scholen naar hun stakeholders. Vooral in landelijke gemeenten worden aan de schoolpoort soms kleine, onschuldige dingen tot immense verhalen uitgegroot. Scholen worstelen vaak met de neveneffecten en weten niet hoe ermee om te gaan, zelfs al gaat het over dingen die helemaal niet dramatisch zijn en snel kunnen worden opgelost. Verschafft de Onderwijsspiegel inzichten over de communicatieaanpak van scholen en de transparantie ervan?

Heel wat uitdagingen voor scholen worden al jaren aangekaart, toch komt dezelfde problematiek altijd weer terug. Hoe komt dat? Gaat het over issues die te hoog gegrepen zijn voor bepaalde scholen of worden ze onvoldoende ondersteund? Het is normaal dat een evaluatie aangeeft waar het niet goed loopt, maar het is niet normaal dat hetzelfde blijft terugkeren. Wat is het advies daarover?

Het onderwijskundige beleid, dat nauw samenhangt met het beleidsvoerende vermogen, blijft zorgen baren. Waarom blijft dat aanslepen? Betekent dat dat veel scholen niet weten hoe ze daarmee om moeten gaan? Hebben ze te veel werk? Kunnen ze niet goed prioriteren? Zijn de kerntaken niet duidelijk? Zeker directeurs van lagere scholen zijn manusje-van-alles. Dat dwingt respect af, maar het onderwijskundige beleid mag daar niet onder lijden.

De Groenfractie ijvert voor inclusief onderwijs, maar dat is nog niet voor vandaag of morgen. Intussen blijft er grote bezorgdheid over de vele uitdagingen in het buitengewoon onderwijs. Er wordt met hart en ziel en veel engagement gewerkt. Hoe kan men de kracht vergroten en de uitdagingen verkleinen?

1.4. Loes Vandromme

Loes Vandromme begrijpt dat de Onderwijsspiegel geen volledig beeld geeft, dat kan ook niet. Daar zou vaker op moeten worden gewezen, vindt ze.

Een tijd geleden al startte de onderwijsinspectie met gedifferentieerd doorlichten. Was dat een goede keuze? Gezien het tekort aan mankracht kan het een oplossing zijn om die scholen te inspecteren die de meeste hulp nodig hebben. Wat is het kader?

Het is duidelijk dat onderwijskwaliteit niet alleen afhangt van de individuele leerkracht maar van het schoolse systeem en de specifieke context van de school. Nagenoeg alle debatten gaan daaraan voorbij. Loes Vandromme hoopt dat dat bij toekomstige debatten op radio en televisie voortaan wel aan bod komt, niet om de problemen te minimaliseren, maar wel om ze te contextualiseren.

Er is heel wat te doen over het opleidingsprofiel van de directeur. Zitten er in de Onderwijsspiegel nuttige inzichten daarover, zowel voor huidige als toekomstige directies? Er ligt ook een belangrijke uitdaging in de ondersteuning van besturen en mensen die school helpen maken.

Scholen hebben erg veel data ter beschikking en de DataWijzer is een heel handig instrument. Meer meten betekent echter niet dat de kwaliteit automatisch verbetert. Scholen hebben meer ondersteuning in datageletterdheid nodig. Een aantal stappen werd al gezet, maar wat kan er nog gebeuren? Hoe kunnen scholen meer eigenaar worden van hun eigen kwaliteit, op basis van hun eigen data?

Wat wordt concreet bedoeld met een rechtsgrond voor kwaliteitszorg? Er werd al heel wat decretaal gebetonneerd, wat mist men nog? Wat kan het beleid doen?

Er zijn veel verschillen tussen scholen, stelt Loes Vandromme vast. Bestaat er zoiets als een schema of overzicht met de kenmerken van de meest krachtige scholen? Tijdens de coronacrisis bleken scholen met een sterk beleidsvoerend vermogen veel aan te kunnen. Wat zijn de succesindicatoren? Een checklist als richtingaanwijzer zou handig zijn, maar het is niet de bedoeling om eenheidsworst te maken. Scholen moeten de ruimte en de vrijheid krijgen om contextgebonden te werken. Naast het Referentiekader voor Onderwijskwaliteit zou er een instrument moeten komen dat kwaliteitszorg intern helpt aan te pakken en laat doorsijpelen naar de klasvloer.

Sommige scholen leveren fantastisch werk zonder dat ze veel begeleiding nodig hebben. Kan er geen ontvoogding van scholen worden doorgevoerd, zoals dat het

geval is bij lokale besturen voor ruimtelijke ordening? Sommige lokale besturen krijgen meer autonomie en zeggingskracht omdat ze aan een aantal criteria voldoen. Kan die format ook binnen het onderwijsbeleid worden gehanteerd voor scholen die aan bepaalde criteria voldoen? Zo kunnen meer tijd en middelen worden geïnvesteerd in scholen die het meer nodig hebben.

Het is momenteel windstil over de proeftuinen in het kader van het lerarentekort. Is er op het terrein iets van te merken? Loes Vandromme vreest voor een mattheuseffect en vraagt zich af of scholen die het echt nodig hebben wel voldoende gebruikmaken van de opportuniteiten van de proeftuinen.

Deze Onderwijsspiegel is het eerste officiële document van de administratie waarin het lerarentekort aan bod komt en het wordt benoemd als een grote bedreiging voor de kwaliteit van onderwijs. Het lijkt alsof vandaag zomaar iedereen voor de klas kan gaan staan. Het lerarentekort bedreigt het ambt van de leraar, maar ook de vaardigheden en kennis om voor de klas te staan. Hoe wordt ervoor gezorgd dat wie voor de klas staat goed opgeleid is en genoeg skills en vaardigheden heeft? Misschien moet er wel een tv-programma komen over het onderwijsleerproces, iets als 'Het leven zoals het is in de klas' om te duiden wat les geven en school organiseren betekent. Is er over deze problematiek contact met de onderwijsambassadeur?

Loes Vandromme meent een dualiteit te voelen tussen kwaliteit en planlast. Soms vreest ze dat de roep naar minder planlast een bedreiging is voor de kwaliteitszorg. Op vakwerkgroepsniveau moeten duidelijke afspraken worden vastgelegd, maar die moeten in de klas door de individuele leerkracht worden uitgevoerd. Hoe kan men controleren dat iemand effectief doet wat werd afgesproken? Het is moeilijk om hierbij planlast te vermijden. Er moet een fundamenteel debat worden gevoerd over wat planlast precies is en wat de kernopdrachten zijn van iemand die voor de klas staat. Wat is de mening van de onderwijsinspectie hierover?

Voor directies in het basisonderwijs is het beleidsvoerende vermogen en de inbedding ervan in de school erg belangrijk. Hebben scholen uit het basisonderwijs die op uitdagingen botsen bepaalde kenmerken? Hoe kunnen die scholen worden ondersteund?

KOALA is volgens de sprekers interessant om op het Nederlands en het taalbeleid te kunnen wegen, maar de Vlor stelt dat KOALA in sommige scholen niet echt een meerwaarde heeft. Loes Vandromme wil daar meer uitleg over.

Wat de hbo5-opleidingen betreft, hoopt ze dat de inspectie ook de mooie dingen gezien heeft die op het terrein gebeuren, maar die vaak niet passen in het huidige kader. Ze hoopt dat die opleidingen zuurstof en ruimte krijgen om met de recente federale beslissingen aan de slag te gaan.

De CLB's doen er op het snijvlak van Welzijn en Onderwijs echt toe. Daarover is iedereen het eens en dat is een hart onder de riem van de CLB's. De evaluatie van de CLB's moet het belang van vraaggestuurde ondersteuning, de begeleiding voor de schoolteams en de nabijheid van CLB's meenemen. In de verre Westhoek zijn CLB's de enige professionele ondersteuners van leerlingenbegeleiding. Er is sprake van een soort kerntakendebat voor CLB's, maar Loes Vandromme ziet het ruimer. Ze wil het debat focussen op de kwaliteitszorg binnen de scholen. De inspectie heeft een decretale opdracht binnen de kwaliteitsdriehoek, die onder druk staat. Enerzijds wil men controle uitvoeren, anderzijds wil men kansen geven en motiveerend werken. Moet men niet, samen met de pedagogische begeleidingsdiensten, bekijken hoe samenwerking dat moeilijke pad bewandelbaar kan maken? Het onderwijskwaliteitskader staat vaak te ver af van de leraar, het is te hermetisch en men snapt de taal soms niet. Toch zou het voor elke leraar basiskennis moeten zijn. Hoe zien de sprekers dat en hoe kan de link naar de opleiding worden gemaakt?

Tot slot heeft Loes Vandromme het over haar favoriete woord, met name lange-termijnvisie. Ze pleit voor een fundamenteel debat over het lerarentekort, de onderwijskwaliteit en de lerarenloopbaan. Daar dient bij voorkeur niet mee gewacht te worden tot de volgende slechte wiskundecijfers. Dat is ieders verantwoordelijkheid, niet alleen die van de inspectie.

1.5. Kathleen Krekels

Kathleen Krekels pikt eerst in op het buitengewoon onderwijs. Op de klasvloer is men heel sterk in gegevensverzameling en het bepalen van de onderwijsbehoefte bij de start. Maar als het over doelen, een gepast aanbod en evaluatie van handelingsplannen op leerlingniveau gaat, springt het licht op oranje. Ze vraagt zich af of dat geen contradictie is in het sterke leer- en leefklimaat waar het buitengewoon onderwijs zich op beroept. Het leefklimaat zet in op het welbevinden en de problematiek van de leerlingen. Een leerklimaat heeft de doelen voor ogen die de leerlingen aankunnen en durft de lat hoog te leggen. Handelingsplannen geven aan wat moeilijk en haalbaar is. Dat is een belangrijk element van het Leersteundecreet. Wat is er op beleidsniveau nodig om te voorkomen dat dat probleem blijft terugkeren?

Vervolgens heeft Kathleen Krekels het over de CLB's. Ondanks het heel gunstige advies, zijn er ook kanttekeningen. Een daarvan is dat er te weinig aandacht is voor de effecten van de leerlingenbegeleiding. Alle acht benaderen de verwachting, maar halen ze niet. De effecten van de leerlingenbegeleiding moeten, op basis van een evaluatie en een kwaliteitsverslag, kunnen worden meegenomen naar het verslag van het individueel aangepast curriculum. Hoe komt het dat daaraan niet wordt voldaan?

Twee van de acht CLB's scoren volgens verwachting wat proactiviteit betreft. Ze benutten hun expertise te weinig. Sommige hebben door het decreet Leerlingenbegeleiding een stap teruggezet van de eerste naar de tweede lijn, ook al was dat helemaal niet de bedoeling. Ze zijn minder aanwezig op en betrokken bij de werkvloer. Waarom bieden ze hun expertise te weinig aan en nemen ze te weinig dingen op?

Dat stelt zich ook wat de handelingsgerichte diagnostiek betreft. Er blijken grote verschillen. Sommige CLB-medewerkers zijn heel betrokken en denken mee over het zorgbeleid, andere CLB's zeggen dat het niet meer hun taak is, dat ze er geen tijd voor hebben. Klopt dat? Het decreet Leerlingenbegeleiding stelt duidelijk dat de ankerfiguren en de signaalfunctie cruciaal zijn. Moet het decreet dat nog meer verduidelijken?

Ook wat de signaalfunctie betreft, voldoet geen enkel CLB aan de verwachting. CLB's zouden zich te weinig baseren op de analyse van beschikbare data, de schoolteams niet consequent versterken en kansen laten liggen voor de brede basiszorg. Dat zijn drie cruciale elementen in het nieuwe Leersteundecreet. De spreker vraagt om daar in een volgende Onderwijsspiegel op te focussen.

Het is een geruststelling dat de samenwerking tussen CLB en school eerder positief is. Toch zijn ook daar mindere scores. Het gaat onder meer over een score tussen 50 en 65 procent met betrekking tot de termijn tussen het aanmelden en uitvoeren van de handelingsgerichte diagnostiek, het kort op de bal spelen bij begeleiding van afwezigheden, het contacteren van elke anderstalige nieuwkomer kort na melding van inschrijving en het systematisch betrokken zijn bij meerdere fasen van het handelingsplan. Ook op deze elementen zou moeten worden gefocust.

1.6. Koen Daniëls

Koen Daniëls zoomt in op het onderwijskundige beleid en de systematische evaluatie, een knelpunt op alle schoolniveaus. Toch scoren scholen op visie en strategisch beleid relatief goed, zelfs volgens of boven de verwachting. Hierin schuilt een

tegenspraak, want visie en strategisch beleid hangen samen met het onderwijskundige beleid. Hij ziet ook een tegenstelling bij het positief en inclusief leer- en leefklimaat. In het basis- en het secundair onderwijs scoren alle scholen volgens of boven de verwachting. Maar een positief leef- en leerklimaat blijkt niet tot hoge leerresultaten te leiden.

Het viel Koen Daniëls ook op dat bij het kwaliteitsprofiel in het gewoon basisonderwijs geen enkele uitdaging staat, in tegenstelling tot het secundair onderwijs. Daar zijn onderwijskundig beleid, cyclische evaluatie van die kwaliteit en leerlingenevaluatie aandachtspunten. Toch scoren veel scholen op het vlak van leerresultaten, leereffecten en leerlingenevaluatie niet goed. Het is vreemd dat dat niet als knipperlicht wordt beschouwd. Hetzelfde geldt voor de toetsen van OVSG en de interdiocesane toetsen. De resultaten op valide en betrouwbare internationale toetsen gaan sterk naar beneden. Toch komen er vooraf uit de OVSG- en interdiocesane toetsen geen alarmsignalen. Hoe komt het dat er geen uitdagingen voor het basisonderwijs, maar wel voor het secundair naar voren komen?

Er is een bezorgdheid op het vlak van evaluatie. Er wordt veel gemeten, maar wat doen scholen met de resultaten? Hoe linken ze die aan hun strategische beleid? Leerkrachten pinnen zich ook vast op wat inspecteurs vertellen, niet alleen op wat in het doorlichtingsverslag staat. Er moet aandacht zijn voor wat inspecteurs op het terrein uitdragen; dat zit nog altijd niet bij iedereen goed en dat zorgt voor een slechte naam van de onderwijsinspectie, meent de spreker.

1.7. Karolien Grosemans

Karolien Grosemans heeft het over het onderwijskundige beleid, de interne kwaliteitszorg en de kwaliteitsontwikkeling, de rode draad doorheen de Onderwijsspiegel.

Zowel in het basis- als in het secundair onderwijs slagen scholen er moeilijk in om vorm te geven aan kwaliteitsontwikkeling. In het basisonderwijs slaagt er maar net iets meer dan de helft van de scholen in. Dat was in 2019 aanzienlijk hoger. Nog dramatischer is het in het secundair onderwijs. Daar maakt de al twijfelachtige score van 2019 een dramatische val. Een sterk onderwijskundig beleid en een sterk beleidsvoerend vermogen zijn cruciaal om de ontwikkeling van leerlingen te stimuleren. Bovendien slaagt een school met een sterk beleidsvoerend vermogen erin planlast terug te dringen en het personeelsverloop te verminderen.

De prestaties van de Vlaamse leerlingen dalen in bijna alle rankings. Precies daarom moet men inzetten op een sterk onderwijskundig beleid. Heel wat scholen hebben wel een visie, alhoewel die soms vaag en niet-contextgebonden is, maar weten gewoon niet hoe ze dat moeten aanpakken. Als ze een basisles interne kwaliteitszorg zouden krijgen, zouden ze weten dat ze dat samen met het lerarenteam moeten doen, op basis van een gedragen visie en met doelen die meetbaar zijn, realistisch en SMART. Zo blijft iedereen in dezelfde richting lopen. Acties die daaruit volgen, moeten worden geëvalueerd en bijgestuurd in een cyclusevaluatie. Karolien Grosemans roept de onderwijsverstrekkers, de schoolbesturen en de pedagogische begeleidingsdiensten op om de schooldirecteuren samen te brengen voor een les interne kwaliteitszorg. Het kost weinig, duurt niet lang en het zal de cijfers opkrikken.

Dat brengt haar bij professionele leergemeenschappen. Zijn daar cijfers over? In Nederland kan er blijkbaar veel meer.

Zeven op de tien onderwijsprofessionals geeft aan dat hun school over een eigen ICT-visie en -strategie beschikt. Maar ouders blijken daar niet van op de hoogte en hun mening wordt niet gevraagd. Scholen zouden duidelijke afspraken moeten maken, ook over meeleessoftware. Wanneer stopt het meelezen? Kan een leerkracht meelezen als een leerling zijn laptop privé gebruikt? Hoe is dat geregeld?

Hoe wordt de Voice-app geëvalueerd? Hierover moet transparant worden gecommuniceerd met de ouders.

Karolien Grosemans feliciteert de onderwijsinspectie met de planlastcalculator. Scholen zullen die invullen en vervolgens een rapport krijgen over hun school. Zo komt ze weer bij het beleidsvoerende vermogen: wat gaan de scholen met die data doen? Wie zal de actieplannen opstellen?

Ze sluit af met de problematiek van de planlast. Daarover moeten geen grote debatten gevoerd worden: planlast is onzinnige administratie die geen nut heeft voor de onderwijskwaliteit. Een leerlingenvolgsysteem is geen planlast, maar hoort tot de kerntaak van leerkrachten. Het is de taak van de directeur om daarop te wijzen. Zo belandt ze bij haar uitgangspunt, namelijk kwaliteitszorg en -ontwikkeling.

2. Antwoorden van de onderwijsinspectie

Lieven Viaene zegt dat de inspectie tevreden is met het 2.0-format en dat er ook positieve feedback komt vanuit de scholen. Toch zoekt de inspectie om nog te optimaliseren door middel van gedifferentieerd werken. Dat gaat in vanaf september 2023.

Het is jammer dat sommige leraren en scholen nog altijd angst hebben voor een doorlichting, meent de spreker. Inspectie 2.0 wil de dialoog met de scholen anders voeren en meer naar het verhaal van de school luisteren. Meestal zien scholen na een inspectie wel de meerwaarde ervan in en ze zeggen dat ook. Ze vragen niet zelden om sneller terug te komen en de inspectie hoopt dat ook te kunnen doen.

Tussen de taal van de pedagogische begeleiding en die van de inspectie bestaat een discrepantie die moet worden weggewerkt. Daar is men volop mee bezig. Het traject over gedifferentieerd doorlichten brengt beide hierover samen. De pedagogische begeleiding neemt er een rol in op. Opvolgbezoeken kunnen samen gebeuren en de pedagogische begeleiding kan de inspectie naar scholen uitnodigen. Dat is nieuw en er moet nog aan worden gesleuteld, maar er is een nieuwe vorm van samenwerking in de maak.

Het lerarentekort heeft een gigantische impact op de onderwijskwaliteit. Dat staat niet expliciet in het advies van een school, maar is herkenbaar in onderliggende scores. Vandaag hebben inspecteurs een deliberatiemogelijkheid. Mogelijk blijkt in de toekomst dat dat niet de beste manier van werken is. Dan moet overwogen worden of hierover andere keuzes moeten worden gemaakt.

Het gebeurt bijna nooit dat een school sluit. Bij een advies tot sluiting komt de Vlaamse Regering vaak tussen met de vraag om toch nog een traject te lopen. Vorig jaar werd een heel kleine school met tien leerlingen gesloten omdat de rechten van het kind zwaar werden geschonden. De minister is daarbij het advies van de inspectie gevolgd.

Naar aanleiding van de case in Ninove werd in de commissie (in besloten zitting) al toegelicht hoe de inspectie omgaat met meldingen van grensoverschrijdend gedrag. Het is goed dat de commissie aan Nederlandse vertrouwensinspecteurs heeft gevraagd om daarover te reflecteren. In Vlaanderen liggen nog heel wat groeikansen om met problematisch gedrag in scholen om te gaan. De inspecteurs zijn soms van klachten op de hoogte maar onderzoeken ze niet. Het is niet de bevoegdheid van de inspectie om specifieke klachten over bijvoorbeeld personeelsleden te onderzoeken. Het gaat over bijkomende informatie bij de beoordeling van de schoolkwaliteit.

De altijd weer terugkerende gesignaleerde problematieken baren ook de inspectie zorgen. Om eraan tegemoet te komen, wil de inspectie meer aandacht aan netwerking

besteden, bijvoorbeeld met de instellingen voor lerarenopleiding. Hoewel dat buiten de scope van de inspectie ligt, lijkt uitwisseling van kennis en informatie aangewezen.

De inspectie laat zich weinig horen en spreekt niet op externe fora, geeft Lieven Viaene toe. Dat komt omdat men verkiest zich niet in een welles nietes debat te laten meesleuren en liever verwijst naar evidentie die blijkt uit haar onderzoeken, maar vooral ook omdat gevraagd wordt dat niet te doen.

Er is nog geen dwingende juridische basis om kwaliteitszorg te beoordelen. Dat komt omdat er maar recent aandacht is voor het belang van interne kwaliteitszorg. Het is een belangrijke hefboom, maar de inspectie is gebonden aan regelgeving en in de erkenningsvoorwaarden staat kwaliteitszorg niet vermeld. Daarom heeft men schroom om het in adviezen voor het basis- en het secundair onderwijs te laten doorwegen. Bij het CLB, het volwassenenonderwijs, het dko en de ondersteuningsnetwerken wordt het wel al meegenomen.

Kwaliteitsvolle scholen loslaten is niet evident, omdat ook zij vragen dat de inspectie blijft langskomen. De gedifferentieerde aanpak zorgt ervoor dat de inspectie meer aanwezig zal zijn in scholen met noden. De ambitie is om eens om de drie jaar langs te gaan bij scholen met noden en minimaal eens om de zes jaar bij sterkere scholen. Er zal ook aandacht worden besteed aan het toegankelijker maken van het taalgebruik van de inspectie.

Er was nog geen kennismaking met de onderwijsambassadeur, maar de inspectie hoopt dat die in de toekomst wel contact zal opnemen. Samenwerking lijkt de inspectie zeker mogelijk.

De onderwijsinspectie wil scholen motiveren om er het maximum uit te halen, ze mogen excelleren. Als inspecteurs foute boodschappen geven, zoals wordt beweerd, kunnen scholen dat beter signaleren aan de inspectieleiding, zodat met de persoon in kwestie in gesprek kan worden gegaan.

Er wordt heel veel van scholen verwacht. De inspectie tracht te helpen met reflectie, professionele dialoog en gedifferentieerd doorlichten. Maar ook voor de inspectie is het voortdurend schakelen en anticiperen op transitie en uitdagingen. Het OBPWO-onderzoek, dat de werking van de inspectie tegen het licht houdt, komt hopelijk met antwoorden over de relatie tussen PISA, peilingproeven en de Vlaamse inspectie. Dan kan het debat daarover onderbouwd starten.

Lieven Viaene is ervan overtuigd dat de planlastcalculator kan helpen bij het beantwoorden van de planlastvraag. Plannen en kwaliteitsvol onderwijs gaan samen, maar de ballast moet eruit. Scholen moeten daarover onderling in gesprek gaan; het moet immers daar gebeuren. De calculator werkt ondersteunend, ook voor het beleid, om een relevante aanpak te organiseren voor planlastvermindering.

Katja Petry stelt dat gedifferentieerde doorlichting opportuniteiten biedt om terugkerende problemen aan te pakken. Het helpt om heel specifiek te focussen, ook tijdens de tussentijdse bezoeken. Meer dan in het verleden zal er ook geanticipeerd kunnen worden op internationaal vergelijkend onderzoek. Een echte oplossing kan echter niet van de inspectie alleen komen.

Een evaluatie van gedifferentieerd doorlichten is nog niet mogelijk, aangezien het pas volgend schooljaar start. Er wordt een impactmeting opgezet om de evoluties strak op te volgen. Inspiratie daarvoor komt uit het OBPWO-onderzoek.

Uit dialooggroepen met directeurs over het beleidsvoerende vermogen blijkt dat het lerarentekort zwaar weegt. Directies moeten elders bijspringen en komen niet meer toe aan onderwijskundig beleid. De directeur heeft nood aan ondersteuning,

professionalisering, intervisie en kennis over interne kwaliteitszorg. De vragen over systematische evaluatie en de resultaten van IDP zijn terecht. Dat komt aan bod tijdens de doorlichting. Er is ook werk aan de datageletterdheid, de opvolging van afspraken tot op de klasvloer, het personeelsbeleid en het coachen van het team.

De reactie op een negatief advies is nogal wisselend en hangt vaak samen met het beleidsvoerende vermogen. Soms is een school blij met een ongunstig advies omdat het de hefboom vormt om dingen aan te pakken. Soms valt het moeilijker. Sommige scholen zijn teleurgesteld bij een positief advies, omdat ze liever de verwachting overstijgen. Het OBPWO-onderzoek zal hier meer inzicht in brengen.

De blijvende aandacht voor en de versterking van het buitengewoon onderwijs worden toegejuicht. De problematiek van de leerlingen wordt immers steeds complexer. Bovendien zijn er erg veel beleidswissels en dat terwijl continuïteit net heel belangrijk is voor het beleidsvoerende vermogen. Scholen van het buitengewoon onderwijs worstelen vaak met een complexe organisatie omdat ze veel verschillende onderwijsvormen inrichten, nogal eens met wisselende kwaliteit. Vakdidactische expertise is een werkpunt.

In het buitengewoon onderwijs worden vaak tegelijk doelen gesteld vanuit heel verschillende disciplines: de leraar, de paramedicus, de orthopedagoog enzovoort. Die zijn meestal niet op elkaar afgestemd en dat beïnvloedt de verhouding tussen leer- en leefklimaat. In het individuele leerklimaat binnen de klas lukt het vaak wel, maar een goed leerklimaat is er pas als doelen optimaal zijn afgestemd.

Bij het CLB is er een spanningsveld tussen de stijgende nood aan vraaggestuurde begeleiding en de versterking van het schoolteam. Er is te weinig personeel voor de vele kerntaken. Met betrekking tot dataverwerking zijn er groeikansen. De data zullen toelaten om proactief te werken en de signaalfunctie op te nemen. CLB's zullen met de gedifferentieerde doorlichting tegelijk met de scholen uit hun werkgebied worden doorgelicht, zodat het samenspel in perspectief kan worden gezet.

Een doorlichting zet ook in op transparante communicatie over digitaal onderwijs, onder meer via de Voice-app en de bevraging over de Digisprong. De Voice-app is een manier om te detecteren wat er bij de ouders leeft, maar tijdens de doorlichting zijn er ook gesprekken met ouders en leerlingen, er is zelfs een spreekuur in vertrouwen voor leraren. Transparante communicatie is altijd een topic, merkt de spreker op.

De geografische spreiding van de doorlichtingen is doorgaans evenwichtig. Als er een verschil is tussen de provincies, is dat omdat er een achterstand werd opgelopen. Er is geen andere reden, er wordt niet bewust ingezet op een bepaalde provincie.

Bart Maes licht de eenzijdige reproductie van kennis in het secundair onderwijs nog even toe. In de studierichtingen die werden onderzocht, stelde de inspectie vast dat heel wat scholen bleven hangen op de reproductie van kennis. Om dat te evalueren, wordt het vaardigheidsniveau afgezet tegenover het doelenkader, de leerplannen. Het betekent dus helemaal niet dat de inspectie het kennisverhaal niet zou onderschrijven.

Wat hbo5 betreft, neemt de inspectie haar rol op in het beleid van het Vlaamse en federale niveau. In het najaar worden vier scholen met een onvoldoende opgevolgd en dan is de cyclus van doorlichting van de hbo5-opleidingen klaar. Ondanks de kritische opmerkingen in de Onderwijsspiegel zag men op het terrein ook erg mooie dingen, merkt de spreker op.

De vaststelling dat onderwijskundig beleid een knelpunt is, terwijl visie en strategisch beleid goed scoren, heeft te maken met de manier waarop dat in kaart wordt gebracht. Bij visie en strategisch beleid wordt gekeken of de school een visie heeft

en of die participatief tot stand kwam en draagvlak heeft. Bij onderwijskundig beleid wordt getoetst hoe die visie wordt omgezet naar concrete afspraken en maatregelen over doelen, leerlingenevaluatie, leerlingenbegeleiding, onderwijsleeromgeving en -praktijken. Het probleem schuilt in het onderwijs maken vanuit de visie.

Goedroen Juchtmans stelt dat de focusgroepen met inspecteurs over onderwijskundig beleid en onderwijsleerpraktijk benadrukken dat de visie een onderwijskundig deel zou moeten bevatten dat de betekenis voor de school verduidelijkt.

Ze gaat ook in op de vraag naar de coronaschade in de scholen. Het antwoord daarop is wisselend maar hangt doorgaans nauw samen met, alweer, het beleidsvoerende vermogen. Als er vooraf al een goede structuur was en een goede aanpak van crises, lukte het vaak beter. Veel hangt ook af van de context van de school. Scholen die goed werken voor onderwijskundig beleid, konden dat werk tijdens de coronacrisis niet voortzetten omdat leraren elkaar niet zagen. Vele goede initiatieven vielen stil. Het lerarentekort heeft dat nog aangedikt. Vandaar het knipperlicht.

In het kleuteronderwijs is muzische vorming geen apart maar een geïntegreerd leergebied. In het algemeen scoort muzische vorming slecht. Dat komt omdat er geen handboeken bestaan en leerkrachten, vaak buiten hun comfortzone, aan de slag moeten met de voorbereiding en de koppeling aan leerdoelen. Vaak ziet men ook dat creatieve expressie te weinig wordt gestimuleerd en dat wordt minder goed beoordeeld. Zowel in het kleuter- als in het lager onderwijs wordt ook beduidend minder gezongen.

3. Replieken van de leden en bijkomende antwoorden

Jan Laeremans vraagt zich af of zingen niet meer in de lerarenopleiding zit.

Véronique Biltereyst wijst erop dat een doorlichting een momentopname is. Er is geen evidentie om te zeggen dat er meer of minder wordt gezongen. Men stelt wel vast dat scholen, sinds de coronacrisis, de klemtoon meer op taal- en andere vaardigheden hebben gelegd.

Goedroen Juchtmans verduidelijkt dat het voorstel tot herstructurering van de topsportscholen werd ingegeven door het feit dat topsportscholen kampen met heel wisselende leerlingenaantallen en dat ze niet over een breed aanbod aan studierichtingen beschikken.

Lieven Viaene vult nog een paar dingen aan. De inspectie gleed ook mee op de digitale golf en ontwikkelde onder andere de Voice-app, maar heeft zich ook geëngageerd om digitale didactiek en technologie en de kwaliteit ervan een plaats te geven in toekomstige onderzoeken.

Er kan geen vergelijking voor hbo5 worden gemaakt met vroeger omdat het een nieuw domein is voor de inspectie. De voorbije tien jaar werden de instellingen door geen enkele organisatie opgevolgd.

In 2016 heeft de onderwijsinspectie de resultaten van PIRLS naast de eigen rapportering gelegd. De eigen datagaring bevestigde de resultaten. Vooraf alarmeren is niet evident, omdat die trends alleen door fijnmazig gericht onderzoek te vinden zijn. De inspectie rapporteerde vooral op een hoger schoolniveau.

Er is nog geen evaluatie van de proeftuinen omdat ze maar pas zijn gestart.

Het klopt dat KOALA niet overal zinvol is omdat sommige scholen al veel verder staan met het taalontwikkellende onderwijs. Een gedifferentieerde aanpak kan ervoor zorgen dat de toets ook voor die scholen een meerwaarde betekent.

Of het in een secundaire school of een basisschool om een uitdaging dan wel een kans gaat, is een mathematische kwestie. Als tussen de 50 en 75 procent van de scholen de verwachting benadert, noemt men het een kans, bij minder dan 50 procent is het een uitdaging.

Er zal moeten worden geïnvesteerd in datageletterdheid in Vlaamse scholen, zodat ze uit de toetsen alle informatie kunnen halen die eruit kan komen. Inspectie en pedagogische begeleiding hebben daar een prioriteit van gemaakt en hopen dat de scholen, tegen de tijd dat de toetsen worden uitgerold, voldoende ver staan om de resultaten te kunnen duiden.

Lieven Viaene beklemt toont tot slot de bereidheid van de onderwijsinspectie om met de commissie over specifieke items verder in gesprek te gaan.

Karolien GROSEMANS,
voorzitter

Loes VANDROMME
Johan DANEN
Steve VANDENBERGHE,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

bso	beroepssecundair onderwijs
bubao	buitengewoon basisonderwijs
buo	buitengewoon onderwijs
buso	buitengewoon secundair onderwijs
dko	deeltijds kunstonderwijs
hbo5	hoger beroepsonderwijs 5
IDP	interdiocesane proeven
KOALA	Kleuteronderwijs Luistervaardigheid
OBPWO	onderwijskundig beleids- en praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek
OK	onderwijskwaliteit
OV	opleidingsvorm
OVSG	Onderwijsvereniging van Steden en Gemeenten
PBD	pedagogische begeleidingsdienst
PIRLS	Progress in International Reading Literacy Study
PISA	Programme for International Student Assessment
SMART	specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch, tijdgebonden
Vlor	Vlaamse Onderwijsraad